

© Daina De Saedeleer

Een open vormingshuis voor de toekomst

Sint-Baafshuis komt tot leven

Peter Vande Vyvere Bisschop Luc Van Looy opent op 9 september officieel de gerestaureerde vleugel van het Sint-Baafshuis – de nieuwe naam van het pand aan de Biezekapelstraat, naast de Sint-Baafskathedraal. Het gebouw, dat eigendom is van het Bisschoppelijk Seminarie Gent, biedt onderdak aan de vormingsinitiatieven van de diocesane diensten en van het katholiek onderwijs. Over dat intrigerende complex, dat als een feniks uit de as herrijst, hadden we een gesprek met het ‘architecturale trio’ dat voor de bouwkundige realisatie tekent.

Eigenlijk maakten het vicariaat onderwijs, de vormingsdiensten IJD en CCV en het hoger diocesaan godsdienstinstituut al af en toe gebruik van de afgewerkte lokalen van het Sint-Baafshuis. Voortaan vinden ook de initiatieven van Pedic, de nascholingsdienst van het diocesaan onderwijs, er plaats. ‘Onze deelnemers worden zichtbaar blij van dit gebouw’, klinkt het unisono

bij de inrichters van lessen, cursussen en vormingen. Het pand, dat binnenkort de tweede van de vier renovatiefasen afsluit, moet het niet hebben van pracht en praal. Maar van licht en openheid en van een subtiel evenwicht tussen oud en nieuw, tussen historische klasse en moderne accommodatie.

De inhuldiging van de eerste vleugel is een gelegenheid om de bedenkers

van al dat moois eens aan het woord te laten. Willy Verstichel is burgerlijk ingenieur-architect en was als hoofd van de dienst gebouwen van het bisdom Gent verantwoordelijk voor de leiding van het project. Het architectencollectief Archipl – voorheen architectenbureau Patrick Lefebure – nam van meet af aan, sinds 2004, de realisatie van het project op zich. Het Gentse bureau staat bekend voor zijn aanpak van

© Daina De Saedeleer

projecten met een maatschappelijke relevantie. Aan de gesprekstafel zitten ook twee Archipl-architecten die het Sint-Baafshuis van nabij volgen: Koen Dekeyser en Liesbeth De Feyter.

Is de site van het Sint-Baafshuis een dankbaar project voor architecten?

Koen Dekeyser: 'Zonder meer. Het is fantastisch dat we dit historische gebouw kunnen herwaarderen voor de oorspronkelijke gebruiker en het opnieuw kunnen bestemmen voor diocesane vorming, opleiding en onderwijs. Dit is een voorbeeldherbestemming. Maar ook zuiver technisch is het interessant: we komen met een bouwgeschiedenis van de 9de tot 21ste eeuw in aanraking. En bovendien is het een bijzonder esthetisch gebouw.'

Liesbeth De Feyter: 'Het is inderdaad schitterend dat we de roots van het gebouw volop kunnen herwaarderen. Maar even belangrijk is dat het, dankzij

de visie van de bouwheer, een open huis wordt en dat we zo ook iets terug kunnen geven aan de stad. Dit was lange tijd een gesloten gebouw met een afgeschermd binnenkoer, passend bij het seminarie van toen en bij de zusterschool die er nadien kwam. Nu krijg je een open plein, midden in de stad. Ook de gerestaureerde gevels zullen effect uitoefenen op het Sint-Baafsplein en zullen voor een nieuwe zichtbaarheid zorgen.'

Willy Verstichel: 'Het is inderdaad de bedoeling dat onze onthaalruimte 'het forum' en het binnenplein publieke ruimtes worden. We willen als Kerk uitdrukkelijk de dialoog aangaan met de cultuur en de samenleving. Het hele concept moet uitdrukken dat we een gastvrij huis zijn, open op de stad en de wereld. Dat complex leent zich daar perfect toe.'

Dit gebouw is ook gelinkt met de stadsgeschiedenis, niet?

Dekeyser: Absoluut. Na de interventie van keizer Karel in Gent hoefde de stad zelf niet langer voor zijn verdediging in te staan waardoor een aantal wapen-

© archipl

arsenalen in onbruik raakten. Na het concilie van Trente, dat voor de opleiding van een degelijke clerus de uitbouw van seminaries stimuleerde, zocht ook de bisschop van Gent een gebouw in

© Daina De Saedeleer

het hart van de stad. Het toenmalige kapittel van Sint-Baafs slaagde erin een voormalig wapenarsenaal naast de kathedraal te verwerven... de oorsprong van dit gebouw!

De Feyter: 'Tijdens ons archeologisch onderzoek zijn we ook op restanten van impressionante Doornikse muren uit de negende eeuw gestoten. Uit de tijd van de invasie van de Noormannen. Delen hiervan zijn nu te bewonderen in de publieke ruimtes in de kelder. De site houdt verband met het prille ontstaan van Gent. Indrukwekkend.'

Het Sint-Baafshuis is van oudsher een religieuze plek. Vormt de 'ziel' van het gebouw een architecturale uitdaging?

Dekeyser: 'Als het goed is, blijft die ziel spreken uit de restauratie en renovatie die we doorvoerden. De huidige fase ontsluit vooral vergader- en leslokalen, maar boven is er ook een kapel. De houten dakkap suggereert oerkracht en zorgt haast vanzelf voor een sacrale sfeer. We hoefden er alleen nog een warm rood tapijt en enkele lichtpunten aan toe te voegen. En er komt ook een

mooi altaar als sterk centrum en passend zitmeubilair.'

De Feyter: 'De ziel van het gebouw is en blijft religieus. Ik vond het tijdens het historisch onderzoek boeiend te zien met hoeveel zorg de bisschoppen van toen hebben gebouwd: met prachtige plafonds en een schitterend fronton. Door de bouwgeschiedenis heen ontwaar je verschillende stijlen. Tot en met een neobyzantijnse seminariekerk van Jacques Van Hoecke, de architect die ook de Sint-Annakerk in Gent ontwierp. Boeiend om te zien hoe die verschillende stijlen, elk typisch voor hun tijd, werden toegepast in functie van de noden van de religieuze bouwheer.'

Verstichel: 'Tegelijk zijn onze architecten erin geslaagd ruimtes te creëren die perfect inwisselbaar zijn voor andere bestemmingen. Vandaag maken de diocesane diensten er gebruik van, maar zo'n gebouw ontwerp je natuurlijk voor vele tientallen jaren ver. Wat de toekomst brengt, weten we niet, maar het Sint-Baafshuis kan even goed functioneren als burgerlijk gebouw. Ook in die betekenis is het op duurzaamheid bedacht.'

De eerste ervaringen met het gebruik van het gebouw zijn hartverwarmend: wie hier komt, is enthousiast. Wat maakt de charme van dit pand?

Verstichel: 'Wel, allereerst, het functioneert. Een van de geniale ingrepen van het architectenbureau is het ondergronds inplanten van utilitaire gedeelten zoals toiletten en bergingen die je normaal bovengronds aantreft. Dat was duur, maar biedt een enorme meerwaarde voor de functionaliteit en het overzicht. Verder is gebruik gemaakt van warme materialen en je merkt ondanks de frisheid van het concept toch aan alles dat je in een historisch gebouw bent. Het is ook uitgerust met de modernste faciliteiten en dat maakt het aangenaam om in te werken.

Ten slotte is het, in tegenstelling tot vroeger, licht en klaar geworden.'

Dekeyser: 'In alle bescheidenheid, dit wordt een toplocatie.' (lacht)

Verstichel: 'Ik ben daar diep van overtuigd. We krijgen trouwens nu al vragen van buitenaf om hier activiteiten te organiseren. Daar liggen kansen om de dialoog met de samenleving die we beogen, ook echt vorm te geven.'

Een gebouw openen op zijn omgeving, hoe doe je dat?

Dekeyser: 'Zoals Liesbeth al suggereerde, was de restauratie van de gevels al een soort 'openen'. Dit gebouw was een blinde vlek in het stadscentrum. Door die gevels af te werken, ademt het opnieuw, geeft het licht, trekt het aandacht. 'Openen' vraagt ook om functionele ingrepen: de toegangen, de trajecten, de doorzichten goed vormgeven. We plannen voor een latere fase tegenover de zij-ingang van de kathedraal ook een nieuwbouw in de vorm van een transparant portaalgebouw. Het wordt een open, glazen portaal voor het vernieuwde seminarie en diocesaan centrum. Typerend is dat het niet naar de binnenkoer, maar geheel naar buiten gericht zal zijn, naar de kathedraal en het plein. Het wordt een intermediair gebouw dat ook uitstekend geschikt is voor intermediaire functies zoals het Festival van Vlaanderen en andere evenementen.'

U zei het al: dit is een gefaseerd project. Wat mogen we nog verwachten?

Dekeyser: 'De volgende fase is de restauratie en omvorming van de voormalige seminaristenkamers tot bureaus en de nieuwbouw van twee kernen die de hele ontsluiting en interne doorstroming van het complex mogelijk moeten maken. In een slotfase plannen we het optrekken van het portaalgebouw.'

© archipl

Verstichel: 'De timing wordt bepaald door de subsidiëring. Die komt uit twee bronnen: Onroerend Erfgoed geeft restauratiepremies en voor de rest zijn we afhankelijk van subsidies van Binnenvlands Bestuur. Idealiter is de volledige afwerking van het complex tegen midden 2018 rond. Dat is een gooi, goed wetend dat niet onze eigen dromen, maar de wachtlijst voor de subsidiëring het tijdsbestek bepaalt.'